

Böhm Róbert

A társadalmi vállalkozások, mint a szociális gazdaság alappillérei

Szakmailag ellenőrizte: Dr. Kovács Krisztina

adjunktus

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar

Kriminológiai Tanszék

A cikk a társadalmi vállalkozások, illetve a tágabb értelemben értett európai szociális szektor főbb elemeit mutatja be. A dolgozattal célokom a szféra bemutatásán túl a társadalmi vállalkozásokat érintő szabályozási környezet ismertetése és kritikája, nemzetközi jó gyakorlatok, szakpolitikai irányelvek feltérképezése. Továbbá ismertetem a szociális gazdasági szektor társadalmi hátterét, beágyazottságát, valamint a 2014-2020-as költségvetési ciklusban megvalósított GINOP program, a szektorra vonatkozó céljait és eredményeit.

1. Bevezető

Dolgozatom során elsődleges célokom a társadalmi vállalkozások működésének, struktúrájának bemutatása, különös tekintettel a Magyarországon ilyen tevékenységet folytató vállalkozások szabályozási környezetére. Ezen kívül érinteni fogom a társadalmi vállalkozásokat támogató és fejlesztő intézkedéseket, illetve azokat is, amelyek valamilyen más problémára vagy célcsoportra irányulnak, de a társadalmi vállalkozásokat is érintik. A magyar vonatkozó szakpolitikán túl kísérletet teszek felvázolni a társadalmi vállalkozások ökoszisztémáját, bemutatni, hogy ma milyen problémákkal küzdenek e vállalkozások, és ezen problémákra milyen választ adhat az állam, vagy a magánszféra. A dolgozat második felében már működő, vagy kialakulásban lévő magyar vállalkozásokat fogok elemezni, összehasonlítani a fentebb említett szempontok alapján.

2. Az európai szociális gazdaság szektor

Mivel a társadalmi vállalkozás modellje Magyarországon, ellenben Nyugat-Európával illetve az angolszász területekkel, sokak számára még mindig idegenül hangzik, elsőként szeretném megvizsgálni a jelenség tágabb kontextusát, így a következőkben röviden ismertetem az európai szociális gazdaság szektort.

Az európai szociális gazdaság szektor jelenleg több, mint 11 millió embernek ad munkát, ami az aktív munkaképes lakosság 6%-át teszi ki [Les, 2008]. A szektort alapvetően 3 alkategóriára oszthatjuk:

Az első a közösségi szektor, amely kicsi, közösségi szinten működő szervezeteket foglal magába, mint például a kisközösségi szövetkezeteket, családi gondozókat, kisebb civil egyesületeket [Les, 2008].

A második alkategóriába az önkéntes szervezeteket szokás sorolni, melyek jellemzője, hogy függetlenek a kormányzattól, ön-kormányzók, non-profit módon működnek, és tagságuk

döntő részét önkéntesek adják. Ide sorolhatóak a karitatív szervezetek, nemzeti mozgalmi szervezetek, de akár a lakóközösségek is [Les, 2008].

A harmadik szektorba tartoznak a társadalmi célú üzleti vállalkozások, akik a realizált profit jelentős részét tagjaik, vagy támogatóik segítségére használják fel. Ide tartoznak a termelőszövetkezetek, hitelegyesülések, lakásépítő szövetkezetek [Emma, 2012]. Ebből az alkategóriából fejlődött ki és lett önálló forma Nyugat-Európában a társadalmi vállalkozás fogalma.

3. Alapvetések, fogalomtisztázás

A következőkben igyekszem egy átfogó definíciót adni a társadalmi vállalkozásokról. Mivel sem a hazai, sem a nemzetközi szakirodalomban nincs egy egységes meghatározás, a társadalmi vállalkozások körülhatárolását itt is tágabb kontextusban kell megtenni. Az mindenesetre elmondható, hogy a társadalmi vállalkozások modellje két alapgondolatra épül: a *különböző társadalmi problémákra adott válaszra*, illetve a *hosszú távú pénzügyi fenntarthatóságra*. A társadalmi vállalkozások tehát működésük során a társadalmi és a pénzügyi cél együttes megvalósítására, és ezzel egyidejűleg azok egyensúlyban tartására törekveszenek.

A sikerhez elengedhetetlen, hogy a társadalmi cél mellett a pénzügyi célok, vagyis az üzleti szempontok is kellő figyelmet kapjanak. Cél a hosszú távú értékteremtés, a fenntarthatóság, a vállalkozás jövőbeli függetlensége, ami csak versenyképes termékek és szolgáltatások nyújtásával érhető el.

Máig nincs közös, az Európai Unió-szerte kötelező definíció, ezért a tagállamokban alkalmazott gyakorlat meglehetősen eltérő. Az Egyesült Királyságban egy átfogó, befogadó jellegű definíciót használnak:

„A társadalmi vállalkozás olyan vállalkozás, amelyet társadalmi és/vagy környezeti céllal hoztak létre. Üzleti tevékenységgel rendelkezik, és fő bevételi forrása a termékek és szolgáltatások értékesítéséből származik, nem pedig adományokból. A sikeres társadalmi vállalkozások hasznot termelnek, amelyet visszaforgatnak társadalmi küldetésük elérésébe. Vagyonuk gyakran kizárólag a közösség céljainak elérése használható” [Social Enterprise UK, 2017:13].

Ez a definíció fejtette ki máig legnagyobb hatását a jelenleg is futó, EU-s normaalkotási folyamatokra.

4. Szlovén minta

Szlovéniában egy külön törvényt hoztak a társadalmi vállalkozásokról [Zbor, 2011]. Eszerint a törvény szerint a társadalmi vállalkozás többféle jogi formát is ölthet: lehet alapítvány, alap, egyesület, szövetkezet. Tevékenységi területe alapján két kategóriába sorolható aszerint, hogy közhasznú terméket vagy szolgáltatást állít elő, vagy valamilyen módon a társadalomból kirekesztett embereket foglalkoztat. A státusz feltétele, hogy meghatározott társadalmi céllal és piaci orientációval kell rendelkeznie, valamint magánalapításának kell lennie. Kötelező állami regisztráció után kaphatják meg a szervezetek. Ennek az az előnye, hogy nyugodtan folytathatnak profitorientált tevékenységet, mégis megkapják azokat az állami kedvezményeket, melyeket korábban csak non-profit társaik kaphattak.

5. Legfőbb kihívások

Hogy megértsük, Magyarországon miért nem tudott a Nyugat-Európai társaihoz hasonló sikereket elérni a szektor, röviden át kell tekintenünk, milyen problémákkal kell megküzdenie egy induló társadalmi vállalkozásnak. A különböző üzleti modellt követő vállalkozások kihívásai is jellemzően a törvényben szabályozott üzleti modelltől fakadnak [Varga, 2014]. Dolgozatomban során főként erről a szabályozási környezetről fogok értekezni, azonban meg kell említeni olyan problémákat is, melyek üzleti modelltől függetlenül sújtják a vállalkozásokat. Pl. az üzleti ismeretek – pénzügyi, tervezési, menedzsment- ismeretek felületes elsajátítása, vezetési, menedzsment készségek részleges hiánya [Tóth, 2011].

A társadalmi vállalkozást működtető nonprofit szervezetek másik alapvető kihívása kapacitásuk határainak „szűkössége”. Az alaptevékenységet és a vállalkozási tevékenységet végző munkatársak gyakran ugyanazok a személyek, ezért gyakran választaniuk kell afelől, hogy erőforrásaikat inkább a vállalkozás „profittermelő” részére, vagy magára a célként kitűzött alapfeladatra fordítják. Sajnos elmondható, hogy Magyarországon ezek a vállalkozások nem lépik túl a néhány fős foglalkoztatást, így a vállalatban belüli munkamegosztás ma még nagyon nehezen megoldható. E problémával szorosan összefügg, hogy a nem tisztán profitorientált cégek a munkatársak toborzása során azzal a problémával szembesülhetnek, hogy az üzleti szférával szemben nem tudnak versenyképes bért biztosítani. Az alacsonyabb bér, az alacsonyabb fizetési és előrelépési lehetőségek szűkítik a megfelelő tapasztalattal rendelkező jelöltek számát, nem beszélve a munkaerő továbbképzésének korlátozott anyagi kereteiről.

Ráadásul mindezek mellett változó piaci környezet és a társadalmi vállalkozások speciális működéséhez szükséges jogszabályi környezet is nehéz helyzetbe hozhatja a vállalkozókat. Tipikus eset, hogy megváltozott munkaképességűeket foglalkoztató szervezeteknél a stabil és hosszú távú pénzügyi tervezést nehezítheti a bértámogatási rendszerek folyamatos és kiszámíthatatlan átalakítása, mechanizmusának áttervezése [Varga, 2019].

Működésük sajátosságából kifolyólag Magyarországon a nonprofit szervezetek számára komoly gondot okoz a kezdőtőke előteremtése. Mivel a profitorientált befektetői tőke nem jöhet szóba, hiszen a részvényesek és befektetők nem realizálhatnak egy non-profit vállalkozásból hasznot, az induló tőke bevonását szinte kizárólag pályázati rendszer biztosíthatja. Ahhoz, hogy egy vállalkozást fenntarthatóan alakítsanak ki, a pénzügyi források mellé hosszútávon komplex tanácsadási és készségfejlesztési források is szükségesek. Magyarországon egyelőre mindkettőből hiány mutatkozik [Varga, 2014].

A társadalmi vállalkozások finanszírozási igényei függenek a választott üzleti modelltől és a vállalkozás érettségi szintjétől. A megállapodott, stabilizált érettebb szakaszban járó társadalmi vállalkozások számára már alternatív finanszírozási eszközök is megoldást jelenthetnek mivel ezek már képesek nagyobb kockázatvállalásra, kedvezményes hitelpiacon is megjelenhetnének. Sajnos, jelenleg, ha egy társadalmi vállalkozás nagyobb tőkeigényű modellel rendelkezik, tőkebevonásra szűkösek az esélyei. Nincsenek olyan üzleti alapon működő finanszírozók vagy befektetők a magyar piacon, akik a pozitív társadalmi hatás kedvéért lemondanának a pénzügyi haszon egy részéről, legyen az garanciavállalás, kedvezményes hitel vagy visszatérülő tőkebefektetés [Harsányi, 2017]. A kereskedelmi bankok hitelfeltételei szintén nem a társadalmi vállalkozások számára vannak kialakítva.

6. Szabályozási környezet: a társadalmi vállalkozásokat érintő jogszabályok a nonprofit szférában és az üzleti szférában

Magyarországon nincs kifejezetten a társadalmi vállalkozások számára alkotott jogi forma vagy státusz. A társadalmi vállalkozások sokféle jogi formát ölthetnek, azok minden előnyével és hátrányával. Ez egy színes palettát eredményez, ami jótékonyan hat a szektor további fejlődésére, hiszen teret enged az innovációnak és a kísérletezésnek. A legfontosabb vonatkozó törvények a következők:

- a Polgári Törvénykönyv definiálja az alapítványt és az egyesületet;
- a 2012. január 1-jétől hatályos Az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 011. évi CLXXV. törvény, továbbiakban: Civil Törvény további rendelkezéseket tartalmaz a civil szervezetekre, azon belül is a számunkra fontos egyesületek és alapítványok működésére vonatkozóan;
- a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény szabályozza a nonprofit gazdasági társaságok működését;
- a szociális szövetkezetek működéséről pedig a szövetkezetekről szóló 2006. évi X. törvény rendelkezik;
- a nonprofit szervezetek adózási kötelezettségeit a különböző adótörvények tartalmazzák.

A nonprofit szervezetek számára a magyar jogszabályi környezet lehetővé teszi, hogy gazdasági vállalkozást folytassanak, azonban ezt csak szigorú korlátok között, kiegészítő jelleggel történhet, és csupán addig, amíg az adott szervezet eredeti célját nem veszélyezteti. Ezen gazdasági társasági tevékenységből származó üzleti nyereség a tagok (részvényesek) között nem osztható fel, az a gazdasági társaság vagyonát gyarapítja. A kiegészítő jelleggel és eredeti céljukat nem veszélyeztető módon egy furcsa, korlátozó kitétel, hiszen gátolja a társaság üzleti erősödését, és ezen keresztül a társadalmi hatás növekedését, és arra kényszeríti a nonprofit társaságot, hogy „cél szerinti tevékenységbe” bújtsa a gazdasági tevékenységét, vagy mindig legyen jelentős nem árbevétel jellegű bevétele. Mindezek mellett a gazdasági társaság tevékenységből származó nyereség a tagok (részvényesek) között nem osztható fel, az a gazdasági társaság vagyonát köteles gyarapítani. A gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény szabályozása nagymértékben megnehezíti az induló vállalkozások számára a magánszektorból érkező tőke érkezését, hisz a befektetők a vállalkozás tevékenysége során nem számíthatnak számottevő nyereségre.

A civil szervezetek gazdálkodására vonatkozó szabályozás megengedőbb, ugyanakkor vannak akadályok, amelyek nehezítik a megvalósítást, például az adózási vagy munkajogi oldalon. A társadalmi vállalkozásokra nem vonatkoznak diszkriminatív adószabályok, de különösebb kedvezmények sem, hacsak nem rendelkeznek valamilyen speciális státusszal, például közhasznúsággal. A nonprofit formában működő társadalmi vállalkozásoknak nem kell társasági adót fizetni, ha cél szerinti tevékenységbe sorolható a vállalkozási tevékenységük [Varga, 2014].

Az üzleti alapon indított gazdasági társaságok semmilyen kedvezményt nem kapnak, hiába van a tevékenységüknek társadalmi célja és haszna is. Az ilyen típusú ambíciókkal induló vállalkozások kezdetekor a nonprofit formát kevésbé választják. Inkább az jellemző, hogy gazdasági társaságként üzleti céllal indított és profitorientált kereteken belül működtetett

vállalkozások idő közben rádöbbennek, mennyi közhasznú tevékenységet folytatnak és igényt élégítenek ki, ezáltal valójában társadalmi vállalkozásként is definiálhatóak. Ezek miatt az öndefiníciós problémák miatt Magyarországon nehéz meghatározni a társadalmi vállalkozásokként működő vállalkozások számát [Varga, 2014].

A társadalmi vállalkozások esetében a fent vázolt jogi környezet könnyen vezethet az erőforrások szétforgácsolódásához, amennyiben a menedzsmentnek folyamatosan feladata a hagyományos forrásszervezés is. A magyarázat nyilván abban keresendő, hogy a ma hazánkban működő nonprofit gazdasági társaságok zöme ténylegesen a korábbi közhasznú társaságok jogutódja, és ilyen módon legtöbbjük nem független az állami szektortól és nem piacorientált módon működik.

Az újonnan alakuló társadalmi vállalkozások szempontjából fontos alternatíva lehet, hogy ezen szerveződések számára is nyitott a nonprofit gazdasági társaság, mint jogi forma. Ez akkor lehet alternatíva, ha a társadalmi vállalkozás induláskor eldönti, hogy főként adományból és állami támogatásból kívánja finanszírozni magát, illetve, ha olyan befektetőket és tulajdonostársakat képes bevonni, akik elviselik, és érdekeltek az üzleti haszon visszaforgatásában a társadalmi haszon reményében, és nem céljuk a gazdasági nyereség mindenáron való felvétele. Azonban ez a forma egyfajta gátat is jelent a piaci tőkét bevonni kívánó társadalmi vállalkozások számára, hiszen a rendelkezésre álló befektetői kört jelentősen leszűkíti. Mivel induláskor fontos kitétel, hogy ne korlátozzuk, szűkítsük a befektetői kört, több társadalmi vállalkozás inkább induláskor az egyéb hátrányok ismeretében is a gazdasági társaság alapítása mellett dönt, és társadalmi céljait, elkötelezettségét más módon, például a társasági szerződés keretei között rögzíti. A korrekt, tisztességes, haszonra törekvő, ugyanakkor a piacból élő befektetők és a társadalmi célok fontosságát szem előtt tartók között ez egy mindkét fél igényeit tiszteletben tartó megállapodás kerete lehet [Varga, 2014].

7. Szakpolitika kialakítása

A jogi környezet kialakítás mellett nagyon fontos, hogy az állam egy komplex szakpolitikai tervvel is előálljon a társadalmi vállalkozások támogatását illetően, dolgozzon ki a Kormány kifejezetten a társadalmi vállalkozásokat támogató és fejlesztő intézkedéseket. Magyarországon sajnos egyelőre nincsen kifejezetten a társadalmi vállalkozások létrejöttét, illetve fejlesztését segítő infrastruktúra vagy támogatási rendszer. Eddig a hasonló fejlesztések egyfelől a foglalkoztatás- és szociálpolitika, másfelől a vállalkozásfejlesztés kategóriába estek. Míg külföldön kifejezetten előtérbe kerül a társadalmi vállalkozások segítése a munkahelyteremtő intézkedések során [Bogotá, 2015], addig Magyarországon a közelmúltbeli foglalkoztatás politikai intézkedések – mint a közmunkaprogram vagy a szociális szövetkezetek létrehozásának előtérbe helyezése, és ezzel összhangban a források átcsoportosítása - teljesen megrendítette a korábbi programok és vállalkozások helyzetét, és sokukat bezárásra ítélte. Ezzel olyan vállalkozások és módszerek tűntek el, amelyek hosszú távú és fenntartható megoldásokat ígértek, és a képzési elemen keresztül ráadásul összhangban is voltak a meghirdetett foglalkoztatáspolitikai célokkal és irányokkal [Varga, 2014]. Azt a tényt sem hagyhatjuk szó nélkül, hogy az Európai Unió a közeljövőben csupán olyan kezdeményezéseket fog finanszírozni, amelyek meggyőzően tudják biztosítani a döntést hozó bizottságot, hogy a kapott támogatás nem a projekt fenntartásához, működtetéséhez szükséges.

Mivel magyar átfogó stratégiáról nem beszélhetünk, így csupán külföldi mintákra tudunk hagyatkozni.

A társadalmi vállalkozások stratégiai szerencsére általában ugyanarra a néhány alappillére épülnek. A következő felsorolás a brit társadalmi vállalkozás akcióterv [Miliband, 2006] ajánlásai:

- kapacitás és készségfejlesztés (képzés és tanácsadás) támogatására, általában közvetítők bekapcsolásával,
- közvetlen finanszírozás állami forrásból,
- a finanszírozási skála bővítése a magánszektorbeli finanszírozók ösztönzésével,
- az ismertség növelése,
- támogató gazdasági és jogi környezet kialakítása,
- kifejezett figyelem a társadalmi vállalkozásoknak a vállalkozás fejlesztő programok keretében,
- Közbeszerzés, a társadalmi vállalkozások helyzetbe hozása [Miliband, 2006].

A társadalmi vállalkozások fejlesztése, bővítése ilyen vagy ehhez hasonló hosszú távú stratégia és konszenzus mentén lehet eredményes, ám egyedi megoldásokat, programokat és kísérleti jellegű intézkedéseket sem szabad kizárni ott, ahol nincsenek meg a szándék vagy a kapacitás a hosszú távú tervezésre és kivitelezésre; vagy ahol az állami szereplő nincs meggyőződve a társadalmi vállalkozások hozzáadott értékéről [Miliband, 2006].

A stratégia mindig segít abban, hogy az állami szektor a magánszektor is be tudja vonni a társadalmi vállalkozás fejlesztési programjaiba, hiszen a hosszú távú tervek és a kiszámíthatóság nagyon fontos a magánszereplők számára. A források allokálása is célzottabb és tudatosabb ebben a formában, mint ad hoc, egyedi programok esetében. A hosszú táv és a megfelelő és elegendő forrás hozzárendelése azonban mindenképp kulcsfontosságú a kísérleti programok sikerében is [Emma, 2021].

Legfontosabb tanulság azonban, hogy bár ezen pillérek önmagukban is sokat lendíthetnek a társadalmi vállalkozások sorsán, azonban a tapasztalati adatok azt mutatják, hogy egy koherens és összefüggő intézkedés mindennél fontosabb lehet.

A társadalmi vállalkozások napjainkban gyakran nem élhetnek nonprofit szervezeti hátterük miatt bizonyos, más gazdasági társaságok által természetes módon elérhető lehetőségekkel. Ilyen lehet például a Széchenyi kártya program, mely államilag támogatott kedvezményes hitellehetőséget kínál üzleti alapon működő mikro-, kis- és középvállalkozások számára Magyarországon. Jogi formájuk miatt a nonprofit formában működő társadalmi vállalkozások akkor is kizorulnak e lehetőségekből, ha egyébként üzleti tervük, működésük alapján hitelképesnek minősülnének [Varga, 2014].

Sajnálatos módon a nonprofit gazdasági társasági formában működő vállalkozás számára egyelőre nagyon kevés a kis-, és középvállalkozásoknak szóló gazdaságfejlesztési pályázat, míg a legtöbb nonprofit pályázati kiírásból kizorulnak társasági formájuk miatt. Szükséges lenne tehát a jelenlegi kizáró rendelkezések felülvizsgálata, hogy a források hozzáférés szélesebb körben biztosított legyen [Varga, 2014].

Jelenleg nincs olyan része a közigazgatásnak, mely gazdája lenne ennek a területnek vagy a maga területébe illeszkedőnek tekintené. Ez is lehet az oka annak, hogy az állami támogatói rendszer sem létezik, a társadalmi vállalkozások gyakran kizorulnak a mások számára könnyen elérhető szinte természetes módon igénybe vehető lehetőségekből.

A társadalmi vállalkozásokat közvetve érintő intézkedések ugyanakkor sajnos nem a fenntarthatóságot, stabil működést, hanem a rövid távú eredményeket tartják szem előtt. Ezért szükséges tehát a társadalmi vállalkozások modelljének megismertetése, a szakpolitikai

területek vezetésével, és biztosítani szükséges e gazdasági formáknak a magyar gazdasági szerkezet részévé tenni [Varga, 2014].

A társadalmi vállalkozásoknak szükségük van állami ösztönzésre. Az ösztönzési rendszer fontos elemei lehetnek a közbeszerzéshez való hozzáférés biztosítása és a célzott állami támogatások.

Az állami megrendelések piacán megjelenő óriási volumenek rendkívüli piaci lehetőségeket biztosíthatnak a társadalmi vállalkozások számára. Egyik alapvető követelése lehet a társadalmi vállalkozás szertornak minden országban, hogy a közbeszerzések és állami megrendelések piaca megnyíljon, átláthatóvá váljon, és szabályozott legyen [Mészáros, 2015].

A jelenleg Magyarországon is hatályos EU-s közbeszerzési irányelv több esetben is biztosítja szociális szempontok figyelembevételét a közbeszerzési eljárások lefolytatásakor. Egyrészt lehetővé teszi az eljárások fenntartását a védett munkahelyek (ún. atelier protégé) számára, másrészt „*expressis verbis*” megengedi, hogy a közbeszerzést kiíró szerv szociális és környezetvédelmi elvárások teljesítését is előírja a szerződés végrehajtása során. Ezen speciális feltételeket a műszaki leírásban, illetve az eljárást megindító felhívásban, az ún. szociális záradékban fel kell tüntetni. Végül, a szerződés odaítélésekor is mérlegelhető a társadalmi, környezetvédelmi hatás, amennyiben a gazdaságilag legelőnyösebb ajánlatot választja a beszerző.

8. Társadalmi kontextus

A társadalmi vállalkozásokat nem lehet a gazdasági és szociális szférában zajló folyamatoktól, változásoktól elszigetelten kezelni, ezen vállalkozások nem a légüres térben, hanem a rendszer részeként tudnak hatékonyan működni. A társadalmi vállalkozásokra irányuló intézkedések sikere azon múlik, hogy a környezet számukra pozitív és támogató legyen, az intézkedések és programok összehangoltak legyenek a szakpolitikákkal.

Az eddigiek megmutatták, hogy alapvető fontosságú a társadalmi vállalkozás modellek és példák megismertetése a döntéshozókkal, a támogatókkal és a potenciális vállalkozókkal, legyenek azok nonprofit szervezetek, üzleti vállalkozások vagy magánemberek. A megismertetés nem egy első lépés, hanem folyamatos promóciót jelent, hiszen az új eredmények és innovációk bemutatása a szektor támogatottságát növeli.

Fontos, hogy kialakuljanak a társadalmi vállalkozás szektor saját fórumai és műhelyei, ahol a vállalkozók találkozhatnak, tapasztalatot cserélhetnek, inspirálhatják és motiválhatják egymást és újdonsült társadalmi vállalkozó társaikat. A networkok erősítése a társadalmi vállalkozások nagyobb érdekérvényesítő erejéhez is vezet, így hatásosabban tudnak küzdeni egy társadalmi vállalkozás-barát jogi és gazdasági környezet kialakításáért [Tóth, 2011].

A megengedőbb és ösztönző környezet kialakításához a szakmapolitika képviselőinek bevonása elengedhetetlen. Strukturáltabb és rendszeres eszmecserékre van szükség a szakpolitika és a társadalmi vállalkozások között, akár konferenciák, akár rendszeres konzultációk formájában. Van pár ország, amely erre jó példával szolgálhat: az államigazgatás vagy a kormány részeként működtet kifejezetten a társadalmi vállalkozásokért és/vagy a társadalmi befektetésekért felelős hivatalt. (Lásd: Egyesült Királyság, Skócia) [Wallace, 2013]. Ez rendkívül fontos a kormány és államigazgatás más részeivel való koordináció és a közös álláspont kialakítását. Kell, hogy legyen az állami gépezeten belül a társadalmi vállalkozásoknak is egy bajnoka, aki érdekeiket képviseli a különböző fórumokon és vitákban.

Végül pedig a partnerség és az együttműködés erejét érdemes hangsúlyozni. A társadalmi vállalkozások fejlesztésébe sok szereplő bekapcsolódott, akik mind értékes

hozzájárulást és forrást nyújthatnak a kezdő vállalkozásoknak vagy a már növekedési fázisban levőknek. Ezeket a szereplőket ösztönözni és támogatni érdemes, különösen az erőforrás szűkével küzdő területeken és régiókban.

9. Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program

A „Europe 2020” stratégia megvalósításában Magyarországon a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP) tűnik a legrelevánsabbnak a társadalmi vállalkozások szempontjából, hiszen a GINOP a gazdaság növekedését hivatott szolgálni. Legfontosabb célkitűzése, hogy a kis- és középvállalkozások fejlődése révén Magyarország foglalkoztatási rátája elérje az Európában általános célként kitűzött 75%-ot, melyhez szükséges új munkahelyek létesítése, valamint a munkát vállalni akarók képességeinek fejlesztése. Ezekhez kapcsolódóan a program további két meghatározó eleme az ország innovációs képességeinek, valamint az ipari és szolgáltató szektornak a fejlesztése [Varga, 2019].

Az operatív programon belül támogatható célkitűzések közé tartoznak többek között:

- a szakképzés és felnőttképzés fejlesztése,
- kutatás és fejlesztés,
- kis- és középvállalkozások támogatása.

Az utóbbi az a célkitűzés, ahová a társadalmi vállalkozások támogatása is becsatlakoztatható lesz. A GINOP a foglalkoztatás növelését helyezi előtérbe, ami szorosan kapcsolódik a hátrányos helyzetű csoportok életének javítását megcélzó társadalmi vállalkozásokhoz.

„A társadalmi vállalkozások azonban nem csak a foglalkoztatásról szólnak, értelmezésük ilyenén leszűkítése elkerülendő hiba. Ezek a vállalkozások számos kritikus társadalmi problémára nyújthatnak megoldást, tehát a foglalkoztatáspolitikai mellé más politikákat is érdemes felsorakoztatni és társadalmi vállalkozás-baráttá tenni. A következő költségvetési ciklus és a GINOP programjai jó alkalmat teremthetnek egy magyar társadalmi vállalkozás stratégia létrehozására, és innovatív elemek, mint például újfajta finanszírozási eszközök kísérleti jelleggel történő bevezetésére. Különösen igaz ez most, amikor az Európai Szociális Alap támogatásaival kiegészítve lehet kísérleti projekteket és programokat működtetni. Az állami programokra mindig is jellemző volt a kockázatkerülés, a társadalmi vállalkozások támogatása azonban elképzelhetetlen kockázatvállalás nélkül. Ezek a vállalkozások piaci szereplők, üzleti eredményességre törekednek, hiszen anélkül társadalmi hatásukat sem tudják hosszú távon kifejteni és megtartani [Varga, 2014].

10. Összegzés

Összegzésként tehát elmondható, hogy a társadalmi vállalkozások Európában már most is a szociális gazdaság jelentős részét teszik ki, ám Magyarországon ezek a kezdeményezések még gyerekcipőben járnak. Bár egyre nagyobb számban jönnek létre olyan egyesületek, vállalkozások, akik valamilyen közcélú kívánnak szolgálni működésük során, a jogalkotó és a magyar politikai elit a jelenlegi adatok szerint még nincs tisztában a szektor jelentőségével. Ezen mindenképp hatalmas probléma, hiszen jelenleg ezen vállalkozások működését nagymértékben megkönnyíteni egy stabil, támogató szabályozási rendszer kialakítása, akár egy új gazdasági társaság kialakításával, akár a foglalkoztatáspolitikai és a szektor szakpolitikájának összeegyeztetésével.

Irodalomjegyzék

Könyv

DUFF R. ÉS BULL M. (2011): *Understanding Social Enterprise: Theory & Practice Sage, London*

Folyóirat

EMMA J. (2012) „A Guide to starting and growing a Buisness from Home” *Department for Business Innovation & Skill* 6-13.

LES E. (2008): Social Enterprises in Europe: recent trends and developments *Social Enterprise Journal* 4(3): 202-228.

PAKSI B. (2020) „2020-as ÉVES JELENTÉS az EMCDDA számára” *European Monitoring Centre for Drugs and Drud Addicton* 12-15.

TODRES M., JANJUHA-JIVRAJ S., WOODS A., WALLACE J. CORNELIUS N. (2007): Corporate Social Responsibility and the Social Enterprise *Journal of Business Ethics* 355-370.

TÓTH L., VARGA É., VARGA P. (2011): „A társadalmi vállalkozások helyzete Magyarországon „NESsT Kézikönyv sorozat 6-78.

VARGA É. (2014): „A társadalmi vállalkozások ökoszisztémája Nemzetközi példák és jó gyakorlatok” *Kék Madár Alapítvány* 102-148.

ZBOR D. (2011) „U K A Z o razglasitvi Zakona o socialnem podjetništvu (ZSocP)” *Uradni list Republike Slovenije* 2-4.

Elektronikus forrás

HARSÁNYI A. LÉVAI G. (2017) „Társadalmi jót üzleti alapon” <https://vs.hu/gazdasag/osszes/tarsadalmi-jot-uzleti-alapon-0227#!s1> Letöltés dátuma: 2021.05.01.

MILIBAND E. (2006): „Social Enterprise Action Plan” <https://www.theyworkforyou.com/wms/?id=2006-11-16d.1WS.6> Letöltés dátuma: 2021.05.01.

WALLACE K. (2013): „Launch of Enterprise Ready Fund” <https://blogs.gov.scot/scotlands-economy/2013/09/03/enterprise-ready-fund-open-for-applications/> Letöltés dátuma: 2021.05.01.

Felhasznált joganyag

A Polgári Törvénykönyvről 2013. évi V. törvény

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény

A szövetkezetekről szóló 2006. évi X. törvény

A gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény

Az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény

Böhm Róbert: A társadalmi vállalkozások, mint a szociális gazdaság alappillérei

Az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény

A kötelező legkisebb munkabér (minimálbér) és a garantált bérminimum megállapításáról szóló 20/2021. (I. 28.) Korm. rendelet

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről